

สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัล

ในบทก่อนได้กล่าวถึง ผลบังคับของการอาวัลและการหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้รับอาวัลไปแล้ว ในบทนี้จะกล่าวถึงสิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลต่อไป ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้รับอาวัลเมื่อได้ใช้เงินตามตั๋วเงินไปแล้ว ก็ย่อมจะต้องมีโอกาสเรียกเอาเงินส่วนที่ตนชำระไปนั้นคืนได้เช่นเดียวกับผู้ค้าประกัน ซึ่งมีกล่าวเอาไว้ในมาตรา 693 ป.พ.พ. แล้ว แต่อย่างไรก็ดี หลักการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัลนั้น มีลักษณะเป็นพิเศษออกไปบ้าง ทั้งนี้ เพราะโดยผลแห่งมาตรา 940 วรรคท้าย ป.พ.พ. ซึ่งมีบัญญัติไว้ดังนี้

"เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตั๋วแลกเงินแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบแทนตัวผู้นั้น"

ดังนั้น จึงอาจพิจารณาถึงลักษณะของการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้รับอาวัล โดยแยกออกเป็น ข้อ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

- ข้อ 1. บุคคลที่ผู้รับอาวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้
- ข้อ 2. จำนวนเงินที่ผู้รับอาวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้
- ข้อ 3. เมื่อผู้รับอาวัลไล่เบี้ยเอากับผู้รับอาวัลคนอื่นในตั๋วเงินฉบับเดียวกัน

ข้อ 1. บุคคลที่ผู้รับอาวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้

ในข้อนี้จะเห็นว่าตัวบทบัญญัติเอาไว้เป็นปัญหา คือให้ผู้รับอาวัลใช้สิทธิไล่เบี้ยได้กับบุคคลซึ่งตนประกันประการหนึ่ง และกับบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบแทนตัวผู้นั้นอีกประการหนึ่ง จึงทำให้สงสัยว่าที่รับผิดชอบนั้นรับผิดชอบอะไรกันแน่

ในคำบทภาษาอังกฤษ ไขคำแปลของคำว่า บุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบแทนตัวผู้นั้นว่า "the persons responsible for the latter" ซึ่งมีความหมายถึงบุคคลผู้

ต้องรับผิดชอบที่อยู่ต่อมาภายหลัง หรือหากจะกล่าวให้เป็นไทย ๆ ก็จะได้ว่า คือบุคคลผู้ต้อง
รับผิดชอบอยู่แล้วต่อบุคคลซึ่งผู้รับอวัลได้ประกันไว้นั้นเอง

ข้อนี้ ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้แสดงความเห็นเอาไว้
ในหนังสือของท่านว่า

"สิทธิของอวัลที่จะไล่เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาที่ตนประกันนั้น อาศัยหลักอย่างเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 693 สำหรับเรื่องค้ำประกันธรรมดา นอกจากนั้น มาตรา 940 ยังให้สิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาทั้งหลายที่ต้องรับผิดชอบคู่สัญญาที่ประกันด้วย เช่น ค. สลักหลังหัวไก่ ง. ๆ สลักหลังให้ จ. ๆ สลักหลังให้ ฉ. ตามมาตรา 914 ถ้า จ. ต้องรับผิดชอบเงินให้ ฉ. ผู้ทรง จ. ไ้เบี้ยเอาแก่ ง. และ ค. ได้ สมมติว่า อ. ประกัน จ. และต้องจ่ายเงินให้ ฉ. เพราะ จ. ไม่มีเงินใช้ ดังนี้ เมื่อเอาจาก จ. ไม่ได้ อ. ไ้เบี้ยเอาใช้จาก ง. หรือ ค. ได้ เหมือนอย่างที่ว่า จ. จะทำได้ หาก จ. ใช้เงินแก่ ฉ. เอง ทั่วบทเขียนไม่คิดกลายเป็นการไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบที่อวัลประกันไว้ แต่ความจริงไม่มีใครรับผิดชอบแทนกัน มีแต่รับผิดชอบกันตามมาตรา 914"¹

ฉะนั้น จากความเห็นของท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ข้าง
บน อาจแยกบุคคลที่ผู้รับอวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยของตนบังคับเอาได้ ออกเป็น 2 พวก ด้วย
กัน คือ

1. บุคคลที่ผู้รับอวัลได้ประกันไว้ กล่าวคือ ผู้รับอวัลประกันให้แก่ใครแล้ว
ต่อมาเมื่อผู้รับอวัลได้จ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้ว ก็ขอบจะมาไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลที่ตนเข้า
ประกันไว้นั้นนั่นเอง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93.

2. บุคคลที่**ต้อง**รับผิดชอบ**ตัว**ลูกหนี้**ที่**อาวัล**ประกัน**ไว้ ซึ่ง**ตั้ง**กล่าว**มา**แล้ว**ว่า**แท้จริง**มี**ใคร**รับผิดชอบ**กัน แต่**หาก**เป็นการ**ที่**ต้อง**รับผิดชอบ**กัน **ต่าง**หาก **จึง**หมายความว่า**ถึง** บุคคล**ที่**ต้อง**รับผิดชอบ**บุคคล**ที่**อาวัล**ได้**ประกัน**ไว้**นั้น**เอง** ฉะนั้น บุคคล**พวก**นี้**จึง**อาจ**มี**ได้**ถึง**ต่อไปนี้

คือ

- 2.1 ผู้**ส่ง**จ่าย**ตัว**เงิน และ**ผู้**ออก**ตัว**สัญญา**ใช้**เงิน
- 2.2 ผู้**รับรอง**ตัว**แลก**เงิน
- 2.3 ผู้**สละ**หลัง**ที่**อยู่ใน**ลำดับ**ก่อน และ**มี**ความ**รับผิดชอบ**พัน**ผูก**กับ**บุคคล**ที่**ผู้**รับ**อาวัล**ได้**ประกัน**ไว้
- 2.4 ผู้**รับ**อาวัล **ซึ่ง**ให้**ประกัน**บุคคล**ตั้ง**กล่าว**ใน**ข้อ 2.1, 2.2 และ 2.3 **ที่**กล่าว**มา**แล้ว

อย่างไร**ก็**ดี **หาก**บุคคล**ตั้ง**กล่าว**ข้าง**ต้น**นั้น** เป็น**ผู้**ที่**บุคคล**ซึ่ง**ผู้**รับ**อาวัล**ได้**ประกัน**ไว้**นั้น** **ต้อง**รับผิดชอบ**เขา**อยู่**ก่อน**แล้ว **โดย**ผล**แห่ง**มาตรา 971 ป.พ.พ. บุคคล**ที่**ผู้**รับ**อาวัล**ประกัน**ไว้**ก็**ไม่**สามารถ**จะ**ไป**ไล่**เบี้ย**เอา**กับ**เขา**ได้** ผู้**รับ**อาวัล**จึง**ใช้**สิทธิ**ไล่**เบี้ย**บุคคล**ผู้นั้น**ไม่**ได้**เช่น**กัน** ทั้งนี้ **ถึง**ปรากฏ**ตาม**ตัวอย่าง**ที่**ท่าน**ศาสตราจารย์** ม.ร.ว.เสนีย์ **ปรา**โมช **ได้**ยก**เอา**ไว้**แต่**ตน**แล้ว**

อนึ่ง **กรณี**ของ**ผู้**รับ**อาวัล**จะ**ไล่**เบี้ย**เอา**กับ**ผู้**รับ**อาวัล**ตาม 2.4 **นั้น** **จะ**ได้**กล่าว**ไว้**โดย**ละเอียด**ใน**ข้อ 3. **เรื่อง** เมื่อ**ผู้**รับ**อาวัล**จะ**ไล่**เบี้ย**เอา**กับ**ผู้**รับ**อาวัล**คน**อื่น**ใน**ตัว**เงิน**ฉบับ**เดียวกัน**ต่อไป**

ข้อ 2. จำนวนเงินที่ผู้รับอาวัลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้

ในการ**ที่**ผู้**รับ**อาวัล**จะ**ใช้**สิทธิ**ไล่**เบี้ย**เอา**กับ**บุคคล**ตั้ง**กล่าว**ไว้**ใน**ข้อ** 1. **นั้น** **ยอม**มี**ข้อ**จำกัด**อยู่**บาง **ทั้ง**นี้ **โดย**ผล**แห่ง**มาตรา 969 ป.พ.พ. **ซึ่ง**บัญญัติ**ไว้**ว่า

"**คู่**สัญญา**ฝ่าย**ซึ่ง **เข้า**ถือ**เอา**และ**ใช้**เงิน**ตาม**ตัว**แลก**เงิน**อาจ**จะ**เรียก**เอา**เงิน**ใช้**จาก**คู่**สัญญา**ทั้ง**หลาย**ซึ่ง**ต้อง**รับผิดชอบ**ตน**ได้ **คือ**

- (1) เงินต้นจำนวนซึ่งคนได้ใช้ไป
- (2) ดอกเบี้ยในจำนวนเงินนั้นคิดอัตราร้อยละห้าต่อปี นับแต่วันที่ได้ใช้เงินไป
- (3) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันคนต้องออกไป
- (4) ค่าชดเชยส่วนลดจากต้นเงินจำนวนในตั๋วแลกเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา

968 อนุมาตรา (4)"

มาตรา 969 นี้ ที่เอามาใช้กับกรณีและผู้รับอาวัลเป็นผู้ใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ก็เพราะ
ในกรณีที่ผู้รับอาวัลใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้วผู้รับอาวัลนั้นย่อมจะเข้าอยู่ในฐานะของ "คู่
สัญญาฝ่ายซึ่งเขาถือเอาและใช้เงินตามตั๋วแลกเงิน" ด้วยเช่นเดียวกับคู่สัญญาคนอื่น ๆ ใน
ตั๋วเงินเช่นกัน

เงินเต็มจำนวนซึ่งคนได้ใช้ไปตาม (1) นั้น จะเป็นจำนวนเท่าใดก็ต้องย้อน
กลับไปดูมาตรา 968 ป.พ.พ. อีกทีหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ในหัวข้อเรื่อง
จำนวนเงินที่ผู้รับอาวัลจะต้องรับผิดชอบ

ดอกเบี้ยในเงินจำนวนที่ได้จ่ายไปตาม (2) นั้น เป็นอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมาย
บังคับให้กันเลยทีเดียว ฉะนั้น แม้จะไม่มีข้อตกลงให้คิดกันก็ยังคงคิดกันได้อยู่ และเมื่อคู่ให้ลี้ก
ลงไปแล้ว การคิดดอกเบี้ยตาม (2) นี้ ความจริงเป็นการคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยอย่าง
หนึ่ง เพราะจำนวนเงินตาม (1) นั้น ก็คือ จำนวนเงินตามมาตรา 968 ป.พ.พ. ที่ผู้
ทรงมาเรียกเอาจากผู้รับอาวัล ซึ่งโดยปกติก็มีการคิดดอกเบี้ยกันอยู่แล้วนั่นเอง เมื่อผู้รับ
อาวัลจ่ายเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามมาตรา 968 ไปแล้ว ก็ยกเงินจำนวนที่จ่ายไปนั้นมา
เป็นต้นเงิน และก็คิดดอกเบี้ยต่อไปอีกตามมาตรา 969 อีก จึงเป็นการคิดดอกเบี้ยซ้อน
ดอกเบี้ยแน่นอน แต่อย่างไรก็ดี ก็ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 224 วรรค 2 แต่อย่างใด เพราะ
เป็นการที่กฎหมายอนุญาต (ความจริงบังคับ) ให้กระทำได้

สำหรับค่าใช้จ่ายตาม (3) นั้น ไม่มีคำอธิบายกล่าวไว้โดยแจ่มชัด แต่ก็น่าจะ
หมายความว่าค่าใช้จ่ายในอันที่ผู้รับอาวัลได้ออกไปในอันที่จะใช้เงินตามตั๋วเงินนั้น เช่น ผู้

ทรงกำหนดให้ผู้รับอ่าววัลชำระเงินแก่ตนโดยออกเป็นเช็คของธนาคาร หรือเป็นคราฟท์
 เชนนี้ คชกรรมนิยมที่ผู้รับอ่าววัลต้องจ่ายแก่ธนาคารก็ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายตาม (3) นี้
 ได้ และอาจเกินความไปถึง ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีกับผู้ทรง และ คชกรรมนิยมที่ผู้
 รับอ่าววัลจะต้องเสียไปตามคำพิพากษาควย

ส่วนคำสั่งส่วนลดตาม (4) นั้น ก็เป็นคำสั่งส่วนลดตามที่มีในมาตรา 968 (4)
 นั้นเอง ซึ่งปัจจุบันนี้การชดส่วนลดตามมาตรา 968 (4) ไม่สู้จะมีปรากฏในทางปฏิบัติแล้ว
 จึงไม่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการไล่เบี้ยของผู้รับอ่าววัลเท่าใดนัก

อนึ่ง ไม่จำเป็นว่าผู้รับอ่าววัลจะต้องชำระเงินไปจนครบจำนวนที่กำหนดไว้ใน
 คำเสียก่อนแล้วจึงจะมีสิทธิไล่เบี้ยไต่หย่างใด เพราะผู้รับอ่าววัลอาจจำกัดความรับผิดชอบ
 ของตนไว้เพียงจำนวนหนึ่งจำนวนใดก็ได้ ตามมาตรา 938 ป.พ.พ. ฉะนั้น เมื่อใช้เงิน
 ไปเป็นจำนวนเท่าใดก็ไล่เบี้ยได้ในจำนวนเท่านั้น พร้อมกับดอกเบี้ย ค่าใช้จ่ายหรือคำสั่ง
 ส่วนลด (หากมี) ทั้งนี้ โดยนัยแห่งคำพิพากษาฎีกาที่ 343/2516 ซึ่งวินิจฉัยว่า "ความ
 ผูกพันของผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินกับผู้รับอ่าววัลซึ่งคือผู้ทรงมีใช้เป็นลูกหนี้รวมอันจะต้องรับผิดชอบ
 เป็นส่วนเท่า ๆ กัน เมื่อผู้ส่งจ่ายไม่ชำระเงินตามตัวแลกเงิน ผู้รับอ่าววัลใช้เงินให้ตรง
 ไปบางส่วน แม้มไม่ถึงถึงของจำนวนเงินในตัวเงิน ผู้รับอ่าววัลก็ไล่สิทธิในอันที่จะไล่เบี้ยเอา
 แก่ผู้ส่งจ่าย" นั้นเอง

ให้สังเกตว่า มาตรา 969 นี้ มีมาตรา 985 ป.พ.พ. ให้นำไปใช้แก่กรณี
 ของตัวสัญญาใช้เงินควย แต่ไม่มีบทบัญญัติให้นำไปใช้กับเช็คควยเลย ฉะนั้น ในกรณีที่
 ผู้รับอ่าววัลในตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินจะใช้สิทธิไล่เบี้ยไต่เป็นจำนวนเท่าใดนั้น ย่อม
 เป็นไปตามมาตรา 969 ข้างตน แต่ในกรณีของผู้รับอ่าววัลในเช็คแล้ว ผู้รับอ่าววัลจะใช้สิทธิ
 ไล่เบี้ยไต่อย่างธรรมดาเท่านั้น คือไล่เบี้ยไต่เฉพาะเงินจำนวนที่ตนจ่ายไปพร้อมกับดอกเบี้ย
 ในระหว่างที่ผิดนัด ในอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี ตามมาตรา 224 ป.พ.พ. แต่หากเขา
 ไม่ผิดนัดก็เรียกดอกเบี้ยไม่ได้ กล่าวคือ พอผู้รับอ่าววัลบอกกล่าวให้บุคคลผู้รับชำระหนี้ เขา

ก็ชำระให้ทันที อย่างนี้จะไต่ถามเงินที่ตนจ่ายไปเท่านั้น จะเรียกดอกเบี้ยนับแต่วันที่ตน
จ่ายไปไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะไม่มีกฎหมายยอมให้ผู้รับอ่าวัดในเช็คเรียกดอกเบี้ยก่อนที่ลูกหนี้
จะผิดนัดได้

ขอ 3. เมื่อผู้รับอ่าวัดไล่เบี้ยเอาจากผู้รับอ่าวัดคนอื่นในตั๋วเงินฉบับเดียวกัน

ในกรณีที่ผู้รับอ่าวัดหลายคนเข้าประกันให้แก่บุคคลคนเดียวแล้ว ปรากฏว่า
ต่อมาได้มีผู้รับอ่าวัดคนหนึ่งชี้แจงตามตั๋วให้แก่เจ้าหนี้ไปหมดแล้ว จะมาไล่เบี้ยเอาจากผู้รับ
อ่าวัดคนอื่น ๆ ด้วยกันจะไต่หรือไม่

ข้อนี้ เห็นว่าผู้รับอ่าวัดนั้นจะไล่เบี้ยไต่ถามบุคคลที่ตนประกัน หรือบุคคลที่ตน
รับผิดชอบบุคคลที่ตนประกัน ดังกล่าวแล้วในขอ 1. เท่านั้น ผู้รับอ่าวัดคนอื่น ๆ ที่ประกัน
ลูกหนี้คนเดียวกัน จึงไม่ใช่บุคคลที่จะไล่เบี้ยไต่ถามบุคคลสองพวกนั้น เพราะต่างก็เป็นผู้
รับผิดชอบในลำดับเดียวกัน ไม่ใช่ในลำดับก่อนหลังกัน และกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติไว้ให้ทำเช่น
นั้นได้¹ ประกอบทั้งไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้รับอ่าวัดที่ประกันหนี้รายเดียวกันต้องรับผิดชอบ
ในฐานะลูกหนี้รวมกันอย่างผูกมัดประกัน ตามมาตรา 682 ป.พ.พ. อันจะไล่เบี้ยในระหว่าง
กันไต่ตามมาตรา 296 ป.พ.พ. ด้วย ฉะนั้น ผู้รับอ่าวัดผู้ชำระเงินไปแล้วจึงไม่อาจมา
ไล่เบี้ยจากผู้รับอ่าวัดที่ประกันให้แก่ลูกหนี้คนเดียวกันได้

อย่างไรก็ดี กรณีที่มีผู้รับอ่าวัดหลายคนนี้ของคู่สัญญาแห่งการเข้าอ่าวัดควยว่า
ผู้รับอ่าวัดเหล่านั้นมีความมุ่งหมายที่จะเข้าประกันรวมกันเป็นลูกหนี้รวมหรือไม่ เพราะอาจ
เป็นได้ว่า ผู้รับอ่าวัดทั้งสองคนนั้นมีเจตนาที่จะเข้าประกันให้แก่ลูกหนี้คนเดียวกันและประสงค์
จะให้เขาทั้งสองมีความผูกพันกันเป็นลูกหนี้รวมกัน ซึ่งถ้าขอเท็จจริงปรากฏว่ามีเจตนาเข้า
เป็นลูกหนี้รวมกันจริง ๆ แล้ว เมื่อผู้รับอ่าวัดคนหนึ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้ว ก็ย่อมจะ

¹ จิตติง คิงศรีภักย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบัญชีเงินสะพัด ตั๋วเงิน

เรียกร้องให้ผู้รับอวัลลอีกคนหนึ่งที่เป็นลูกหนี้ร่วมกับตน แบ่งเฉลี่ยความรับผิดกับตนได้ ซึ่ง มาตรา 296 ป.พ.พ. ให้ถือว่าทางคนต่างรับผิดเป็นส่วนเท่า ๆ กัน แต่การเรียกร้อง ให้ลูกหนี้รวมคนอื่นช่วยเฉลี่ยความรับผิด มิใช่เป็นเรื่องการใช้สิทธิไล่เบี้ยตามที่ใดกล่าว มาแต่คนแต่อย่างใด

เมื่อเป็นดังนี้ ผู้รับอวัลลจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้รับอวัลลคนอื่น ๆ ในตัวเงิน ฉบับเดียวกันได้ ก็ต่อเมื่อเป็นการให้ประกันแก่ลูกหนี้คนละคนกันเท่านั้น เช่น นาย ก. ส่ง จ่ายเช็คให้นาย ข. ทอมานาย ข. สลักหลังโอนต่อให้ นาย ค. โดยมีนายค้ำเป็นผู้รับ อวัลลให้แก่นาย ก. และนายแดงเป็นผู้รับอวัลลให้แก่นาย ข. เช่นนี้ หากปรากฏว่าทอมานายแดงผู้รับอวัลลคนหนึ่งต้องรับผิดชดใช้เงินตามตัวให้แก่นาย ค. ผู้ทรงตัวไปแล้วเช่นนี้ ก็ยอมจะไล่เบี้ยเอาจากนาย ข. ซึ่งเป็นบุคคลที่ตนประกันและจากนาย ก. กับนายค้ำ ผู้รับอวัลลอีกคนหนึ่ง ในฐานะบุคคลผู้ต้องรับผิดทอมานาย ข. ได้ดังนี้เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย